

Przemiany znaczenia cielesności we współczesnym sporcie. Od sportu osób niepełnosprawnych do e-sportów

Changes in the meaning of physicality in modern sport – from disabled sports to e-sport

numer DOI 10.2478/v10109-012-0008-z

Tomasz Michaluk

Katedra Podstaw Fizjoterapii, Zakład Filozofii i Socjologii AWF we Wrocławiu

Faculty of Essential Physiotherapy, Department of Philosophy and Sociology, University of Physical Education in Wrocław

Streszczenie:

Od początku XX wieku obserwujemy ewolucyjne przewartościowanie znaczenia cielesności w sporcie. Rozwój sportów osób niepełnosprawnych zaowocował w roku 1960 organizacją pierwszych igrzysk paraolimpijskich w Rzymie. Tym samym współczesna, europejska kultura wyraźnie podkreśliła odejście od paradygmatu ciała doskonałego jako warunku konstytuującego rywalizację sportową. Zmiany w znaczeniu cielesności w sporcie wymuszane są również czynnikami, których ocena etyczno-moralna nie jest jednoznaczna lub wręcz negatywna. Odejście od idei amatorstwa w nowożytnym olimpiźmie jest procesem zakończonym pełnym zawodowstwem liczących się na arenach międzynarodowych sportowców, których aktywność życiowa jest dedykowana treningowi. Zjawiskiem negatywnie wpływającym na znaczenie cielesności osób uprawiających spor i rywalizujących jest nielegalny doping, fałszujący obraz ciała. W ostatnim dziesięcioleciu coraz większego znaczenia nabiera dynamiczny rozwój tzw. e-sportów, których rozgrywki organizacyjnie wzorowane są na tradycyjnych zawodach sportowych (np. rozbudowany systemem kwalifikacji, korzystanie z infrastruktury igrzysk olimpijskich). E-sporty wykluczają fizyczną cielesność z agonu, zastępując ją cyfrowym *simulacrum*.

Słowa kluczowe: filozofia sportu, paraolimpiady, Peirce, e-sport.

Abstract:

Since the beginning of the 20th century, we have been observing evolutionary revaluation of the meaning of physicality in sport. The development of sport of the disabled led to organisation of the first Paralympics Games in Rome in 1960. Thus, modern European culture clearly stressed the departure from the paradigm of the perfect body as a constituting condition of sports competition. The changes in the meaning of physicality in sport are also conditioned by factors, the moral and ethical value of which is not unambiguous or is outright negative. The departure from the idea of amateurship in modern Olympics is a process that ends with the full professionalism of the sportsmen, who count in the international stadiums and whose all activity in life is directed at training. A phenomenon that negatively influences the meaning of physicality of the people who practise sport and compete is illegal doping as it falsifies the picture of the body. In the last decade the dynamic development of so called e-sports has been increasingly important. The e-sport championships reflect the organisation of traditional sporting competitions (e.g. a complex system of qualifications, exploiting the infrastructure of the Olympic Games). E-sports exclude physicality from competition, substituting for it a digital simulacrum.

Key words: philosophy of sport, Paralympics Games, Peirce, e-sport.

W prezentowanym artykule poddana jest analizie hipoteza, że we współczesnym sporcie następuje ewolucyjne przewartościowanie znaczenia cielesności, włącznie z jej całkowitym i symbolicznym odrzuceniem w przypadku rywalizacji w tzw. e-sportach. Przyjęta zostaje hipoteza, że jedna z najistotniejszych przyczyn zmiany stosunku do cielesności w sporcie jest uwarunkowana kulturową recepcją niepełnosprawności, która nie jest w Europie postrzegana jako wykluczająca z obszarów aktywności społecznej, w tym także fizycznej, o czym świadczy rozwój profesjonalnego sportu osób niepełnosprawnych. Nie mniej istotnym czynnikiem przemieniającym wartościowanie cielesności jest odejście od idei amatorstwa w olimpiźmie oraz towa-

This article aims at testing a hypothesis that modern sport is undergoing evolutionary revaluation of the meaning of physicality with its absolute and symbolic rejection in the case of the e-sport competition. The assumed hypothesis states that the cultural reception of disability is one of the most significant reasons for the changing of attitude towards physicality in sport. In Europe, disability is not perceived as a cause of exclusion from social or physical activity as depicted by dynamic development of professional disabled sportsmen. The departure from the idea of amateurship in modern Olympics and modern doping are other significant factors responsible for the revaluation of physicality. The on-going struggle to eliminate doping from sport

rzyszający temu nowoczesny doping, z którym walka przypomina nieustający wyścig zbrojeń, prowadzący do dehumanizacji ciała, a w konsekwencji osoby sportowca.

Tradycyjnie rozumiany sport jest agonem osób, które w sposób wolny dysponują swoją cielesnością. Zwycięstwo jest zwykle uwarunkowane uprzednim doskonaleniem możliwości własnego ciała, w zmuszonym i czasochłonnym procesie treningowym. W równym stopniu odnosi się to do osób pełnosprawnych, jak i niepełnosprawnych.

Podstawy metodologiczne

Podstawa metodologiczna prowadzonych analiz jest ufundowana na semiotyce (nauce o znaku) C.S. Peirce'a, szczególnie na koncepcji triadycznego i relacyjnego charakteru znaku oraz pragmatycznym znaczeniu wydarzenia sportowego w szerszej perspektywie kulturowej niż sam sport (por. [1, s. 43-45], [2, s. 379-378]). Wydarzenia sportowe (spotkania, turnieje, mistrzostwa, igrzyska) są *znaczące* w systemie aksjomatycznym zarówno sportowców, jak i wszystkich zainteresowanych osób, czyli sport bardzo często reprezentuje patriotyzm, przyjemne spędzanie czasu, *quasi*-bezcenne emocje, szlachetną rywalizację w duchu *fair play*, rozwój kraju (np. Euro 2012 interpretowane jako znak inwestycji infrastrukturalnych w Polsce), integrację poprzez sport osób niepełnosprawnych etc. Ogólnie ujmując sport w swoim znaczeniu jest interpretowany w odniesieniu do kultury i przez kulturę, w której funkcjonuje. Doskonałym tego przykładem jest nadawanie *znaczenia* wydarzeniom sportowym, które dopiero będą miały miejsce. Często bywa, że walory widowiskowo-hedonistyczne schodzą na dalszy plan. Na przykład wszystkie przyszłe mecze piłkarskie pomiędzy reprezentacjami Anglii i Niemiec są znaczące w Europie, nie ze względu na jakąś szczególnie oczekiwaną widowiskowość, ale ze względu na historię relacji pomiędzy tymi narodami oraz znaczenie wcześniej rozegranych spotkań, których dotychczas było już ponad 30.

Semiotycznym mechanizmom wytwarzania znaczeń podlega również cielesność zawodników. Będąc jednocześnie narzędziem sukcesu lub porażki, wchodzi w relacje znaczące z wartościami, np. staje się znakiem walki, doskonalenia własnych możliwości, wspólnoty działania, zwycięstwa pomimo przeciwności losu oraz dowolnych innych, w tym również negatywnych. Podejście metodologiczne, zbliżone do przyjętego tutaj, przyjmują w swoich badaniach Pezdek i Doliński. W artykule wnikającym w znaczenie sportu w życiu koszykarzy poruszających się na wózkach stwierdzają: „I tak może on [tzn. sport – T.M.] być traktowany przez zawodników jako wartość autoteliczna, instrumentalna, peryferyjna i centralna. Może zatem stanowić cel sam w sobie, którego realizacja podporządkowuje całe życie sportowca, wpływając na inne wartości oraz formułowane na ich podstawie cele. Może także zostać wykorzystany jako narzędzie w realizacji innych celów, wówczas jawi się jako wartość instrumentalna, która w systemie aksjologicznym często zajmuje miejsce peryferyjne. Ponadto sport w życiu zawodników z niepełnosprawnością może spełniać funkcję poznawczą, motywacyjną, oceniającą oraz ekspresywną” [3, s. 92].

Przyjęcie za semiotyką Peirce'a relacyjnego charakteru znaku (reprezentamen czyli sam znak – przedmiot znaku – interpretant znaku) wyklucza istnienie tzw. znaków naturalnych. Relacyjność znaku nie ogranicza możliwych jego typów do bytów materialnych. W relacje znaczące może wchodzić dosłownie wszystko, pod warunkiem że w procesie interpretacyjnym (semiozie) zostanie powiązane jako znak z tym czego jest znakiem, np. sportowiec, żeby stać się znakiem sukcesu, musi być *zinterpretowany* jako zwycięzca. Zwykle do tego typu interpretacji dochodzi bez-

resembles a never ending armaments race that leads to dehumanization of the body and of the person.

Sport in traditional understanding is an agon of individuals whose physicality is not restrained in any manner. Victory depends on one's physical abilities that are honed and mastered in the course of a long and demanding training process. It works the same for both the able-bodied and the disabled.

Methodological foundations

C.S. Peirce based semiotics in the methodological foundation for the analysis described in this paper – especially the concept of triadic and relative character of sign and pragmatic meaning of a sport event in a cultural perspective that is broader than the sport itself (comp. [1, pg. 43-45]; [2, pg. 378-379]). Sport events (meetings, tournaments, championships, Olympic games) carry significant axiological impact for sportsmen as well as any other individuals – that is sport often represents patriotic feelings, pleasantly spent time, quasi-priceless emotions, honourable rivalry and fair play spirit, state development (i.e. Euro 2012 as a sign of infrastructural investment in Poland), integration of the disabled through sport etc. In general, meaning of sport is interpreted in relation to culture and through culture it functions in. Creating meaning of sport events that will take place is an excellent example of this principle. It often happens that the show-hedonistic qualities are secondary. For instance, all planned football matches between England and Germany have meaning in Europe not due to some special show qualities, but because of the history of relations between those two nations and the meaning of previous football games (over 30 of them so far).

Physicality of players is also subject to semiotic mechanisms of meaning formation. Being a tool for success and failure at the same time, it comes into meaningful relations with values – it becomes a symbol of fight, honing one's abilities, team work, victory against adversities of fate or any other obstacles. Methodological approach, similar to the one assumed in this paper, was chosen by Pezdek and Doliński. In the article exploring the meaning of sport in the lives of wheelchair basketball players they claim: “And so it may be that sport may be treated by the players as autothelic, instrumental, peripheral or central value. Therefore, it may be the goal all by itself and the player's entire life may be subordinated to achieving that goal, having other values pushed to the background. It may also be used as a tool to achieve other goals and then it shows its instrumental qualities, which is often peripheral in an axiological system. Moreover, sport in the life of the disabled players may have motivational, cognitive and expressive function” [3, pg. 92].

Following Peirce, the relative character of sign (*representamen* that is the sign itself – sign object – sign *interpretant*) excludes existence of so called natural signs. Relativity of sign does not restrict the possible types of the sign to material objects. Meaningful relations may occur between almost everything under one condition – that is in the interpretation process (semiosis), the interpreted thing, the sign, has to be linked with the object it is a sign of. For instance, a sportsman in order to become a sign of success has to be interpreted as a winner. Usually, this type of interpretation occurs directly during the games in the form of energetic and emotional signs-interpretants. This fact is important, as Peirce's semiotics does not limit nature of the meaning and interpretation to intelligible relations.

pośrednio podczas trwania zawodów, w postaci znaków-interpretantów energetycznych i emocjonalnych. Jest to o tyle ważne, że semiotyka Peirce'a nie ogranicza istoty *znaczenia i interpretacji* do relacji inteligibilnych.

„Kwestię, czym jest «znaczenie» pojęcia umysłowego, można rozwiązać tylko przez badanie interpretantów, czyli właściwych skutków znaków. Możemy tu wyróżnić trzy zasadnicze klasy z kilkoma istotnymi podklasami. Pierwszym właściwym, znaczącym skutkiem znaku jest uczucie przezeń wytworzone. Jest to prawie zawsze uczucie, które interpretujemy jako dowód, że poznaliśmy właściwy skutek znaku, chociaż podstawa prawdziwości jest tutaj bardzo słaba. Ten «interpretant emocjonalny», jak go nazywam, zawiera dużo więcej niż uczucie rozpoznania czegoś. W niektórych wypadkach jest to przy tym jedyny właściwy, znaczący efekt wytworzony przez znak. I tak, wykonanie utworu muzycznego jest znakiem. Jego zadaniem jest przekazywanie idei muzycznych kompozytora, które są zazwyczaj serią uczuć. Jeśli znak wytworzy dalszy, właściwy, znaczący skutek, to uczyni to dzięki pośrednictwu interpretantu emocjonalnego, a taki dalszy skutek zawsze wymaga wysiłku. Nazywam go «interpretantem energetycznym». Może to być wysiłek fizyczny, jak w przypadku komendy «Do nogi broń!», ale znacznie częściej jest to wysiłek o charakterze umysłowym [...]. Wysiłek ten nigdy nie może być znaczeniem umysłowego pojęcia, gdyż jest pojedynczym aktem, podczas gdy wspomniane pojęcie jest ogólne z samej swojej natury. Jakiego więc dalszego efektu możemy się spodziewać? [...] Będę nazywał go «interpretantem logicznym» [...]. Nasuwa się pytanie, czy ten efekt jest myślą, czyli znakiem. Niewątpliwie jest; ale jeśli to znak intelektualny – a musi taki być – to sam musi też mieć interpretant logiczny” [4, s. 96].

Semioza, proces interpretacji emocjonalnej i energetycznej, jest w sporcie rozbudowany, zwykle natychmiastowy i nawykowy. Sposoby wyrażania (oznaczania) emocji nie różnią się istotnie dla danej dyscypliny, najczęściej są to oklaski, podskoki, skandowanie haseł, malowanie się i przebieranie w określone barwy. Tego typu interpretacja nie musi być, i zwykle nie jest, kontynuowana w formie intelektualnej (przez znaki intelektualne) po zakończeniu rywalizacji. Jednak im większe znaczenie poprzedzało wydarzenie sportowe, tym pewniej należy oczekiwać rozwinięcia procesów interpretacyjnych w stronę znaków intelektualnych, czyli pojawiających się po zawodach analiz i komentarzy.

Warto zauważyć, że różnice pomiędzy kibicami pełnosprawnymi i z niepełnosprawnością wyrażają się w znakach energetycznych, co jest uwarunkowane stopniem niepełnosprawności, a nie odmienną interpretacją wydarzenia sportowego. Tak więc nie powinno budzić żadnych wątpliwości, że niepełnosprawni kibice pragną uczestniczyć we wszystkich rodzajach wydarzeń sportowych, szczególnie z udziałem zawodników i kibiców pełnosprawnych.

Główne ustalenia

Podstawowym rozróżnieniem umożliwiającym uchwycenie zmian zachodzących w znaczeniu cielesności jest wskazanie na co najmniej dwa rodzaje relacji wiążących *sportowca* z szerszym kontekstem kulturowym. Pierwszy dotyczy samej *cielesności* zawodnika, drugi jego *osoby*. Zwycięstwo *osoby* niepełnosprawnej w zawodach tak samo oznacza sukces jak zwycięstwo *osoby* pełnosprawnej, chociaż ciało *niepełnosprawne* może wchodzić w zdecydowanie odmienny rodzaj relacji znaczących niż ciało zawodnika pełnosprawnego. Jest to dobrze widoczne w genezie czynników popularności różnych dyscyplin sportowych czy też ogólnie mniejszej popularności sportów osób niepełnosprawnych, chociaż np. mało znani szerszej publiczności polscy niepełnosprawni reprezentanci odnoszą zdecydo-

“The question of what is the »meaning« of intellectual notion may only be answered by examination of the interpretants, i.e. the proper effects of signs. We may distinguish three major classes with several important subclasses of signs. The primary proper meaningful effect of sign is the emotion it provoked. It is almost always the emotion that we interpret as an evidence that we have learned the proper effect of a sign, yet its veracity is very weak. This »emotional interpretant«, as I call it, carries much more than the emotion of recognition of something. In some cases, it is the only proper, meaningful effect formed by a sign. And so, performance of a piece of music is a sign. Music is supposed to convey the musical ideas of the composer, which are often a series of emotions. If a sign creates further, proper, meaningful effects, it happens due to mediatory role of the emotional interpretant and those effects always require effort. I call it the »energetic interpretant«. This may be physical effort, but more it is an intellectual effort [...]. This effort may never be a meaning of an idea, as it is only a singular act, while the idea is general by its nature. Then what further effect may we expect? [...] I will be calling it the »logical interpretant« [...]. A question arises: Is that effect a thought – a sign? Undoubtedly it is, however, if it is an intellectual sign – and it has to be – then it also has to have a logical interpretant” [4, pg. 96].

Semiosis, the process of emotional and energetic interpretation is strongly developed in sport, usually instantaneous and habitual. Ways of expressing (signifying) emotions do not differ significantly for a given discipline and most often these are clapping hands, jumps, chanting, body and face painting or wearing certain colours. This type of interpretation does not have to be, and often is not, continued in an intellectual form (through intellectual signs) after the game is finished. However, the bigger was the meaning created before the event took place, the more certain it is that the interpretatory processes will evolve towards intellectual signs, i.e. comments and analyses after the games.

It is worth to underline that the differences between the able-bodied and the disabled fans are expressed by the energetic signs, which is caused by the degree of disability and not by different interpretation of the sport event. Therefore, there should be no doubt that the disabled fans want to participate in all kinds of sport events, especially in those performed by the able-bodied sportsmen and viewed by the able-bodied fans.

Main findings

The primary distinction that allows us to grasp the changing of the meaning of physicality lies behind two types of relations that link the sportsman with the broader cultural context. The first type of relations applies to the physicality of the sportsman and the second one to the person. A victory of a disabled person in a competition means success just as in the case of an able-bodied person, yet a disabled body may come in significantly different kind of meaningful relations than the able body. This can be easily observed in the origins of popularity of various sport disciplines and in lower popularity of disabled sports, yet the disabled sportsmen, usually not known to the public, have more medal wins in the Olympic games than their able-bodied peers (comp. [1, 5]).

wanie więcej sukcesów medalowych w igrzyskach olimpijskich niż ich pełnosprawni koledzy (por. [1-5]).

W semiozach kulturowych uprawianie sportu przez osobę niepełnosprawną dość jednoznacznie jest łączone z pozytywnymi wartościami i oznacza przełamywanie stereotypów w postrzeganiu ograniczeń narzucanych przez cielesność. Zwiększanie się społeczno-kulturowej świadomości sportu osób z niepełnosprawnością świadczy o włączaniu ciała niepełnosprawnego w coraz większą ilość semioz, czyli jest generowana coraz większa ilość semioz, w których ciało niepełnosprawne przestało być barierą wykluczającą z aktywnego życia. Sahaj, opisując przypadki udanej rywalizacji osób niepełnosprawnych w środowisku osób pełnosprawnych, stwierdza: „Przekraczaniu dotychczas istniejących granic sprzyja rywalizacja osób niepełnosprawnych – pozbawionych rąk i nóg – z pełnosprawnymi zawodnikami, w różnych dyscyplinach i konkurencjach sportowych. Nie tylko w lekkiej atletyce i dyscyplinach drużynowych (koszykówce, futbolu amerykańskim), ale również w sportach walki – jak zapasy i wrestling – w których wydawałoby się, że «sprawni inaczej» nie mają szans na zwycięstwo. Zwłaszcza osoby pozbawione wszystkich czterech kończyn” [6, s. 105-106]. Od niedawna obserwujemy nowe jakościowo zjawisko, które przekracza dotychczasowe postrzeganie niepełnosprawności w sporcie, tym samym wprowadza nową perspektywę w aksjologiczny dyskurs dotyczący ludzkiej cielesności. Wielokrotny złoty medalista igrzysk paraolimpijskich, beznogi biegacz Oskar Pistorius, podczas zawodów zorganizowanych przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Federacji Lekkoatletycznych (IAAF), w biegu na dystansie 400 metrów, na protezach nóg z włókien węglowych, 15 lipca 2007 roku podjął skuteczną rywalizację z pełnosprawnymi zawodnikami. Dopuszczenie Pistoriusa do rywalizacji w zwykłych zawodach wywołało kontrowersje, które zaowocowały stanowiskiem IAAF wykluczającym możliwość przyszłych startów południowoafrykańskiego zawodnika z pełnosprawnymi lekkoatletami. Dla osoby nie związanej ze sportem może być zaskakujące, że w zaistniałej sytuacji to zawodnicy pełnosprawni są dyskryminowani, ponieważ bieg na protezach używanych przez Pistoriusa, wg badań, na które powołują się przeciwnicy jego występów, daje mu istotną przewagę w stosunku do naturalnych nóg. W konsekwencji część komentatorów uznała, że mamy do czynienia z przypadkiem doping technologicznego. Południowoafrykański lekkoatleta przekonuje, że podczas startów korzysta z ogólnodostępnych protez, których używa większość paraolimpijczyków po amputacjach. Pistorius w 2008 roku wygrał swoje prawo do rywalizacji przed Sportowym Sądem Arbitrażowym (CAS) w Lozannie (Szwajcaria), co w zasadzie umożliwiło mu, po procesie kwalifikacji, start w zawodach sportowców pełnosprawnych, np. w igrzyskach olimpijskich w Londynie w 2012 roku. Czy gdyby Pistorius nie zbliżył się w swoich osiągnięciach do pełnosprawnych zawodników, to zostałby uznany za osobę stosującą doping?

W rzeczywistości przypadek Pistoriusa oznacza palącą konieczność określenia, jakie „urządzenia” mogą wspomagać zawodnika. Jednak wydaje się być mało realne, o ile w ogóle możliwe, sprecyzowanie ogólnych, jakościowych kryteriów „standardowego” ciała ludzkiego. Oznacza to, jak ma to obecnie miejsce, konieczność rozważania z osobą na każdego przypadku zawodnika z niepełnosprawnością pretendującego do startu w zwykłych zawodach.

Głęboka przemiana znaczenia cielesności rozpoczęła się z odejściem od amatorstwa w sporcie olimpijskim. Pełen profesjonalizm zawodników biorących udział w igrzyskach olimpijskich nie budzi moralnego sprzeciwu, tym bardziej nie słychać głosów nawołujących do przywrócenia amatorstwa. Czy pełna profesjonalizacja zmienia sport? Niewątpliwie tak i jest to również dobrze widoczne w sferze cielesnej. Jeśli za-

In cultural semioses, practising sports by the disabled people is unambiguously linked with positive values and breaking of stereotypes in perception of limitations imposed on us by our physicality. Increasing social and cultural awareness of the disabled people practicing sports confirms incorporation of the disabled body into new cultural meanings – we generate an increasing number of semioses, where the disabled body is no longer a barrier between us and the active life. T. Sahaj, in his considerations over competition among the disabled sportsmen, comments on modern sport: “Overcoming existing barriers is fostered by sport competition of the disabled – no arms, no legs – with the able-bodied players, in various sport disciplines. Not only in athletics and team games (basketball, american football), but also in martial arts such as wrestling, where it would seem impossible for a disabled person, especially one with no limbs, to win” [6, pg. 105-106]. Recently, we have observed a new phenomenon, which goes beyond our current perception of disability in sport and thus this phenomenon introduces a new thread in the axiological discourse over human physicality. Multiple golden medallist of the Paralympics games, legless runner Oscar Pistorius competed effectively with able-bodied runners on a 400 m run during IAAF competition that took place on 15th July 2007. Pistorius used carbon fibre leg prostheses. Acceptance of Pistorius to start in regular IAAF competition raised controversy, which led to IAAF statement excluding Pistorius starts in future IAAF events. For an individual who has no particular interest in sports, it may be highly surprising that the able-bodied runners are subject to discrimination while competing with Pistorius. Opponents of his competing with the able-bodied runners have evidence-based claims that his carbon fibre prostheses give Pistorius significant advantage over natural legs. In consequence, some of commentators stated that this is a case of technological doping. Pistorius, in turn, claims that prostheses he uses for the starts do not differ from the ones used by other Paralympics runners after amputations. In 2008 Pistorius won his right to compete with the able-bodied runner at CAS Lausanne (Court of Arbitration for Sport). This, if he qualified, made him entitled to compete IAAF events – for instance Olympic Games in London 2012. If Pistorius had not reached the level of professional able-bodied runners, would he have been accused of using doping?

In reality, the case of Pistorius emphasizes the burning need to specify what devices can be of aid to a sportsman. However, it seems little unreal, if possible at all, to specify general, qualitative criteria of the “standard” human body. This means the necessity of individual examination of each case of a disabled player making efforts to start in regular competitions.

A profound change of the meaning of physicality began with the departure from amateurship in the Olympic sports. Full professionalism of competitors in the Olympic games does not raise moral opposition and there are no voices for restoration of the amateurship. Has full-time professional approach changed sport? Undoubtedly yes and it is clearly visible also in the sphere of physicality. If a competitor is not distracted by his non-sport everyday vocation, he may absolutely devote himself to long-lasting, individualized everyday training. In some disciplines of sport (running, swimming), success in competition is possible only when the physicality is brought to the limits or even beyond them (meaning of consecutive world records in the context of humanism, comp. [2]). However, what is the way to beat another world record, if the timing between the competitors differs by hundredths of a second? Globalized

wodnik nie rozprasza się pozasportową pracą zawodową, to może codziennie poświęcić się wielogodzinnemu, spersonalizowanemu treningowi. W niektórych dyscyplinach (np. biegach, pływaniu) sukces w rywalizacji jest możliwy, o ile cielesność sportowca zostanie doprowadzona do granic znanych możliwości, a nawet kosztem ich przekroczenia (na temat znaczenia kolejnych rekordów w kontekście humanizmu por. [2]). Jednak w jaki sposób pobić kolejny rekord, jeśli różnice pomiędzy najlepszymi zawodnikami wyrażane są w setnych częściach sekundy? Zglobalizowane zawodowstwo zasilańe ogromnymi środkami z komercji, pośrednio doprowadziło do rozkwitu doping, który wybrała część zawodników jako środek do sukcesu. Tym samym w sferze znaczeń kultury pojawiają się znaki sportu, w których pełnosprawna cielesność osoby stosującej doping jest wartościowana negatywnie. Nękające sport afery dopingowe łączą ciało sportowca nie tylko w relacje znaczące ciężki i uczciwy trening, ale z niszczącym ducha sportu, stosowaniem niedozwolonych środków wspomagających. Dzisiejszy profesjonalny sport sukcesywnie przestaje być znakiem zdrowia, a coraz częstsze przypadki konania zawodników na oczach kibiców w makabryczny sposób tego dowodzą. Czy zatem nie jesteśmy świadkami niewiarygodnego odwrócenia znaczeń w sporcie, w którym osoby niepełnosprawne dzięki sportowi realizują pozytywne cele służące ich rozwojowi oraz samo-realizacji, natomiast w pełni sprawni zawodnicy, z doskonałą cielesnością, maksymalizując swoje osiągnięcia, świadomie wkraczają na ścieżkę wyniszczającej rywalizacji?

Istnienie globalnej sieci informacyjnej (Internetu) umożliwiło powstanie oraz, przez ostatnie dziesięć lat, bardzo dynamiczny rozwój fenomenu określanego jako e-sporty (por. [7, s. 23-27]). Podstawowym zarzutem przeciwko uznaniu tego typu rywalizacji za sport jest rola i znaczenie cielesności, a wręcz jej całkowite odrzucenie na rzecz cyfrowej *reprezentacji* zawodnika w środowisku rozgrywki, czyli gry. W przypadku e-sportów nie budzi wątpliwości element rywalizacji pomiędzy *osobami* zawodników, jednak nie jest to wystarczającym kryterium wyróżniającym daną aktywność jako sport. Samo granie przed ekranem komputera lub konsoli jeszcze nie kwalifikuje do nazwania siebie zawodnikiem e-sportu, podobnie jak nie każde kopanie piłki na podwórku lub bieganie po parku jest równoznaczne z uprawianiem sportu (przyjmuję, że jest to forma rekreacji). Włączenie e-sportów w granice fenomenu sportu może być uzasadnione systemem kwalifikacji zawodników i kontroli rozgrywek. Granie dla relaksu w dowolną grę komputerową różni się od kwalifikowanej rozgrywki w sieci, której wynik będzie miał wpływ na dalsze uczestnictwo gracza w danych lub przyszłych zawodach. Rozgrywki prowadzone w ramach e-sportów są organizacyjnie zbliżone do tradycyjnego sportu, włącznie z wykorzystaniem infrastruktury budowanej dla igrzysk olimpijskich. Rywalizacja nie polega na cyfrowym, wirtualnym odtwarzaniu znanych dyscyplin, lecz odbywa się w środowisku ściśle określonego oprogramowania, co ma zapewniać stałość warunków rozgrywki i równy start zawodników. Bycie zawodnikiem e-sportów jest oficjalnie uznaną w Korei Płd. profesją, która przynosi graczom-zawodowcom znaczne zyski, a firmom związanym z rynkiem technologii cyfrowych sposobność skutecznego dotarcia z reklamowanymi produktami do rzeszy kibiców zafascynowanych dokonaniem „gwiazd” rozgrywek sieciowych. Jest to kolejny element kulturowego podobieństwa e-sportów do dzisiejszego fenomenu sportu. Odpowiedź na pytanie, czy przy braku rzeczywistej, cielesnej rywalizacji zawodników powinniśmy określać tego typu rywalizację jako sportową, moim zdaniem, natrafia na podobne wątpliwości co odpowiedź na pytanie, czy może istnieć seks uprawiany poprzez cyfrowe medium Internetu? Z natury seks jest bardziej intymny od rywalizacji sporto-

professionalism fed with enormous sums from commercial enterprise led indirectly to the blooming of doping, which was chosen by some sportsmen as their means for success. Ipso facto, the doping users brought new signs of sport to the sphere of cultural meanings, where the physicality of an able-bodied person becomes a negative value. Doping scandals link the body of a sportsman not only with relations that mean honest and heavy training, but also with the use of illegal drugs that break and destroy the spirit of sport. Today's professional sport is successively losing its position as a symbol of health and with even more cases of competitors dying during the event is a macabre evidence of this process. Then, are we not witness to an unbelievable reversal of meanings in sport, when the disabled sportsmen achieve positive goals of self-realization and development thanks to sport, while the able-bodied competitors, with perfect physicality, by maximizing their achievements consciously enter the path of destructive rivalry?

Existence of the internet called into existence and enabled a very dynamic development of the phenomenon referred to as e-sports (comp. [7, pg. 23-27]). The main charge against accepting this kind of competition as a sport is the role and meaning of physicality and its downright rejection for the sake of digital representation of the player in the game environment. In the case of the e-sports, the element of competition between players is unquestionable, yet it is not a sufficient criterion to distinguish this activity as a sport. Playing a computer or console game does not automatically qualify the player as an e-sportsman, similarly as playing ball in the yard or running in the park does not equal to practicing sport (it is assumed to be a form of recreation). Inclusion of e-sports into the sphere of sport may be justified by the system of qualification and control of competition. Playing a computer game for relaxation differs from a qualified e-competition, the result of which will affect further participation of competitors in future events. E-sport competitions are organized in a manner similar to traditional sports, including the use of infrastructure created for the Olympic games. Competition does not consist in virtual and digital performance of known sports disciplines. It is held on the ground of a specific software, which is to ensure constant gaming conditions and equality of opportunities. An e-sport gamer is an official profession in South Korea. These people take significant income from gaming and bring even more income to the companies that design and sell the games to their fans. This is yet another element of cultural similarity of e-sport to the contemporary phenomenon of sport. With no physicality involved, should we define the e-sport competition as a true sport competition? The answer to this question raises similar doubts as the answer to question of what is cyber sex and can it possibly exist? Naturally, sex is far more intimate than sport competition. Therefore, if we reject the possibility of calling network games a sport, we also have to reject any possibility of serious approach towards “sex on the Internet”, as there is no actual intercourse between the persons.

In reality the e-sports have penetrated the discourse on the “meaningful” sport. For instance, D. Dudka, Polish football representation player, admitted during a press conference that the team were competing using a console football game before the tournament in Lienz, 2012.

wej. Tak więc jeśli odrzucamy możliwość nazywania sportem rozgrywek sieciowych, to w konsekwencji powinniśmy odrzucić wszelką możliwość poważanego traktowania zjawiska „seksu w sieci”, skoro pomiędzy zainteresowanymi osobami nie dochodzi do cielesnego zbliżenia, co wydaje się warunkiem *sine qua non* współżycia płciowego.

W rzeczywistości e-sporty już wniknęły w dyskurs związany ze „znaczącym” sportem. Przykładowo na zgrupowaniu polskiej reprezentacji piłkarskiej, przygotowującej się do turnieju mistrzostw Europy 24 maja 2012 roku w austriackim Lienz, podczas konferencji prasowej piłkarz D. Dudka w odpowiedzi na pytanie dziennikarza przyznał, że zawodnicy również rywalizowali ze sobą korzystając z jednej z powszechnie dostępnych na rynku konsol do gier.

Wnioski

Sport jest integralną i znaczącą częścią współczesnej kultury, tak więc zachodzące w nim zmiany są odbiciem i znajdują uzasadnienie w szerszym kontekście społeczno-kulturowym. Sport osób niepełnosprawnych jest tego dowodem, ponieważ wynika ze świadomego dążenia współczesnych społeczeństw do pełnej aktywizacji oraz polepszania jakości życia osób z niepełnosprawnością.

Niestety, współcześnie równie łatwo dostrzec negatywne zjawiska nękające sport, w którym cielesność jest dehumanizowana i deprecjonowana dopingiem. Afery dopingowe powodują, że cielesność wchodzi w relacje znaczące, staje się znakiem modyfikacji chemicznej, mechanicznej czy też genetycznej organizmu. Ewolucja idei nowożytnego olimpizmu, z przejściem od rygorystycznie przestrzeganego amatorstwa zawodników do pełnej akceptacji i gratyfikacji zawodowstwa, nie była zamierzonym kierunkiem rozwoju, ale jest legalizacją stanu faktycznego, czyli nagminnego w XX wieku pseudoamatorstwa sportowców maskowanego fikcyjnym zatrudnianiem w profesjach pozasportowych. Niezwykły rozwój metod i środków dopingowania wynika z przesunięcia celu sportu z amatorskiej rywalizacji w duchu *fair play* na intratne źródło zarobkowania osoby sportowca, a nawet w większym stopniu jego otoczenia i potężnych organizacji komercyjnych. Tak więc dla handlu osoba sportowca może znaczyć mniej niż jego ciało, które ma wyróżniać się na tle, np. rekordem, żeby zostać znakiem-nośnikiem marki, produktu.

Jakościowo nowy i niejednoznaczny aksjologicznie jest fenomen e-sportów, które paradoksalnie wyrównują szanse osób biorących udział w rywalizacji, ponieważ gracz jest *reprezentowany* na arenie agonu nie własną, namacalną cielesnością, ale przez *simulacrum* złożone z impulsów cyfrowych. Pod tym względem wszyscy są równi i mogą rywalizować ze sobą pomimo dzielących ich odległości. E-sporty są rzeczywistą konsekwencją globalizacji, której Internet jest jakościowo nowym zjawiskiem, istniejącym dopiero od niedawna. Czy tego typu rywalizacja spełnia znamiona sportu? Podobnie możemy zapytać: czy dzięki tzw. portalom społecznościowym jest możliwe utrzymywanie autentycznych relacji międzyludzkich? Dobrowolne zastępowanie cielesności cyfrowym ekwiwalentem jest zjawiskiem powszechnym. Coraz więcej osób dzięki istnieniu sieci podtrzymuje znajomości, nawiązuje nowe, odnajduje bliskość, jednocześnie rezygnując z bezpośredniej cielesnej obecności.

W fenomenie sportu dochodzi do rewolucyjnych przemian cielesności. Bez względu na ocenę etyczno-moralną zasygnalizowane w artykule zjawiska nie są możliwe do powstrzymania, tak samo jak nie jest możliwy powrót głównego nurtu sportu do jego modelowej formy, o ile w ogóle jest możliwe ustalenie *consensusu*, który moment historii sportu mamy przyjąć jako wzorcowy. Jednak z powodzeniem możemy postulować podnoszenie znaczenia *osoby* sportowca,

Conclusions

Sport is an integral and meaningful part of modern culture, so the changes of sport are a reflection of changes social and cultural changes of the population. Sport of the disabled is a proof for that, as it is a result of conscious aspiration of modern societies to fully activate and improve the quality of life of the disabled people.

Unfortunately, nowadays negative phenomena plaguing sport such as doping, which causes dehumanization and depreciation of physicality, are easily observed. Doping scandals cause physicality to come into meaningful relations and become a sign of chemical, mechanical or genetic modification of the body. The evolution of the contemporary Olympic ideals with its transition from rigorous amateurship of competitors to full acceptance and gratification of professionalism was not the intended way, yet it has legalized the de-facto pseudo-amateurship of sportsmen camouflaged behind fictional employment in non-sport professions. The unusual development of means and methods of doping results from the afore-mentioned transition, which allowed the sportsmen and their environment as well as powerful commercial organizations to derive huge profits from sport. Therefore, from commercial point of view, the personal of a sportsman is less important than his body, which when successfully achieves a record becomes a recognizable trademark for commercial products.

The phenomenon of e-sport is new in terms of quality and axiologically ambiguous. Paradoxically, the e-sports equalize the chances of players, as each of them, instead of being there with their physicality, is represented at the agon's arena by a simulacrum built of digital impulses. In that respect, all of the players are equal and can compete with one another, despite the distance between them. E-sports are the real consequence of globalization and the Internet is relatively new qualitative phenomenon to it. Does this type of competition fulfil the criteria of sport? We may ask a similar question: Is it possible to maintain authentic interpersonal relations through social websites? Voluntary replacement of physicality with a digital equivalent is a common occurrence. Thanks to the Internet, every day millions of people start new or maintain existing friendships, find intimacy without actually being in one place with the other person.

Sport undergoes revolution in terms of changing of physicality. Regardless of the ethical-moral judgement, the phenomena presented in this article are not possible to revert, just as it is impossible to revert the main stream of sport to its model shape, if it is at all possible to reach a consensus about what moment in the history of sport should be chosen as the model point. However, we can postulate ascension of the meaning of the sportsman as a person, as opposed to the tendency of exposing pure

w przeciwieństwie do tendencji eksponowania samej cielesności, jako najbardziej znaczącego elementu konstytuującego sport. Sukces w rywalizacji osoby niepełnosprawnej, osoby pełnosprawnej, a nawet osoby zastępującej swoją cielesność cyfrowym *reprezentantem* w e-sportach, może być *interpretowany* w podobny sposób – jako krok w kierunku burzenia barier kulturowych, które niegdyś mogły uchodzić za nieprzekraczalne.

physicality, as the most significant element constituting sport. Success in competition of a disabled, able-bodied or even a person who chose to replace their physicality with a digital representation in e-sport, may be interpreted in a similar way – as a step towards lifting cultural barriers, which at some point in the past were perceived as impassable.

Piśmiennictwo

References

- [1] Michaluk T. *Sport osób niepełnosprawnych w semiotyczno-filozoficznej perspektywie badawczej*. Fizjoterapia, 2011, 19, 1, 41-48.
- [2] Michaluk T. *The Freedom of the body in the semiotics and philosophy of sport*. Human Movement, 2011, 12, 4, 378-383.
- [3] Pezdek K., Doliński W. *Koszykarze poruszający się na wózkach*. Niepełnosprawność i Rehabilitacja, 2012, 12, 1, 91-104.
- [4] Peirce, C. S. *Wybór pism semiotycznych*. Znak – Język – Rzeczywistość, Polskie Towarzystwo Semiotyczne, Warszawa 1997.
- [5] Osolińska B., Sobiech K. A. *Czy nowa miara polskiego sportu?* Fizjoterapia, 2004, 12, 4, 70-72.
- [6] Sahaj T. *Sportowcy z dysfunkcjami kończyn*. Niepełnosprawność i Rehabilitacja, 2012, 12, 1, 105-120.
- [7] Michaluk, T. *Semiotyczne i pragmatyczne zagadnienia teorii sportu*. Wydawnictwo AWF, Wrocław 2011.

Adres do korespondencji:
Address for correspondence:

Tomasz Michaluk
Katedra Podstaw Fizjoterapii, Zakład Filozofii AWF
i Socjologii AWF
al. I. J. Paderewskiego 35
51-612 Wrocław

Wpłynęło/Submitted: II 2012
Zatwierdzono/Accepted: III 2012